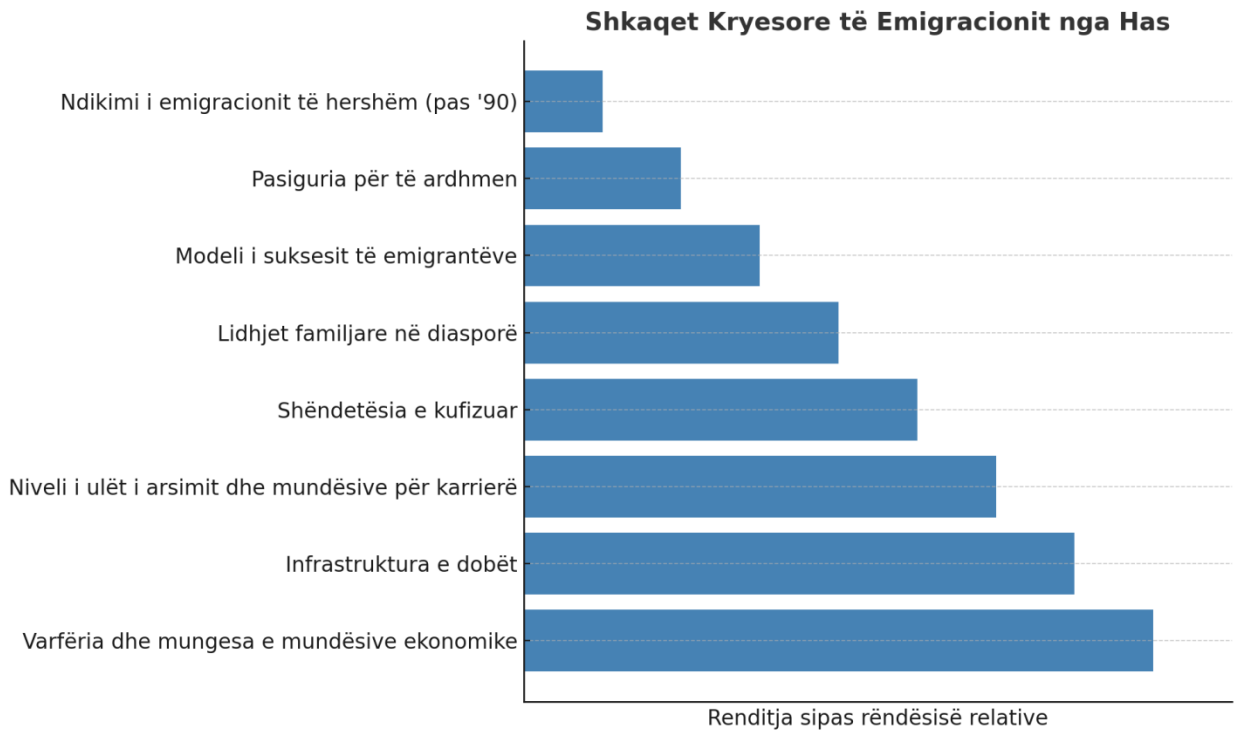
Analize mbi Migracionin dhe Diasporën në Has

Qyteti i Hasit (bashkia Has, me qendër në Krumë) është një nga Bashkite me të vogla në Veri të Shqipërisë, pjesë e qarkut të Kukësit ku sipas censusit të vitit 2023 numëron një popullsi prej 11.684 banorësh, ndërsa sipas Rregjistrit të Gjendjes Civile bashkia ka një popullsi prej 21.764 banorësh ku nga ky numër 7.554 janë të moshave 15 deri në 65 vjec.

Hasi është një nga zonat që historikisht ka përjetuar nivele të larta migracioni, si të brendshëm ashtu dhe ndërkombëtar. Megjithëse të dhënat statistikore të detajuara për migracionin dhe diasporën në Has shpesh janë të kufizuara dhe jo gjithmonë të përditësuara zyrtarisht, kjo për shkak se nuk ka të dhëna zyrtare ne nivel Bashkie specifike si Hasi por ka disa burime të besueshme dhe fakte të njohura që mund të japin një pasqyre të asaj që njihet si "plagë" për Hasjanet që është Emigracioni.

Migracioni nga Hasi drejt vendeve të huaja ka qenë vecanërisht i lartë pas viteve '90, pas rënies së sistemit komunist. Shtetet më të zakonshme ku kanë emigruar qytetarë e Hasit janë: Kosova (historikisht, për shkak të lidhjeve familjare e etnike, Gjermania, Zvicra, Austria, Italia, SHBA dhe Britania e Madhe. Në vitet e fundit, ky fenomen ka vazhduar dhe në disa aspekte është thelluar. Britania e Madhe dekaden e fundit shënon rritjen me të madhe si shteti më i përzgjedhur nga qytetarët Hasjane për të emigruar ku sipas Net migration dhe disa organizatave tjera rreth 4800 qytetare(shifër jozyrtare) nga Hasi jetojnë në Mbretërine e Bashkuar. Emigracioni nga Hasi ka qenë dhe mbetet i vazhdueshëm pavarsisht politkave, ndërhyrjeve dhe objektivave të ndërmarra nga disa organizata si IOM, GIZ. Përvec Britanise, pas vitit 2021emigracioni ka marrë një forme me të organizuar dhe më të gjerë drejt vendeve te tjera të BE-se si Gjermania dhe Italia. Emigracioni në këtë zonë është shumë i theksuar, nuk gjen një familje që të mos ketë emigrant, në disa raste 80% e anëtarëve të familjes kanë ikur në emigrim. Rreth1në 5 familje ka anëtare që jetojnë ose punojnë jashtë vendit. Qyteti i Hasit po hyn në një cikël të shpejtë boshatisjeje. Teksa popullsia e re në moshë është në rënie të shpejtë, në anën tjetër, emigracioni i të rinjve po përforcohet më tej, në vend që të ulet. Mbi 30-40% e të rinjëve (mosha 18-35 vjec) kanë emigruar ne 5 vitet e fundit. Disa nga shkaqet kryesore që kanë sjellë largimin në masë të qytetarëve hasjane kryesisht moshave të reja, janë të renditura në grafikun më poshtë:

Ndërsa Hasi vuan prej vitesh emigracionin masiv prej shkaqeve te cituara me sipër, kjo ka sjell dhe pasojat ku sipas të dhënave të INSTAT dhe studimeve të diasporës; rreth 30-40% e popullsisë së Hasit jeton ose ka jetuar jashtë vendit për periudha afatgjata; disa fshatra të Hasit janë thuajse të zbrasur gjatë vitit, sidomos në periudha dimërore, sepse shumica e familjeve jetojnë jashtë dhe kthehen vetëm në verë. Numri i lindjeve po ulet cdo ditë e më shumë duke shënuar shifra alarmante për qytetin tone. Për shkak të këtyre lindjeve ka rënë ndjeshëm numri i nxënësve në disa shkolla, të cilat rrezikojnë të mbyllen, ndërsa në disa shkolla mësimi zhvillohet në klasa kolektive dhe ka klasa që nuk parashikohet të fillojë klasa e parë për efekt të fëmijëve që nuk janë. Ky është fenomen i dhimbshëm por është evident në Bashkinë tonë. Megjithatë, më poshtë do të përmbledh në një tabele pasojat e tjera të emigracionit në Has sipas të dhënave nga INSTAT dhe Anketës Kombëtare të Migracionit në familje.

Pasojat	Përshkimi
Zbrazja e popullsisë dhe plakja demografike	Largimi i të rinjëve = fshatra të zbrazura, plakje e popullsisë, shkolla të boshatisura ku nga 2019 e ne vazhdim ka rënie te nr të nxënësve në shkollat 9-vjecare dhe gjimanz si dhe dy shkolla janë mbyllur plotësisht përkatesisht shkolla “Dome” dhe shkolla “Kishaj”
Mungesa e fuqisë punëtore dhe e rinisë	Mungesa e të rinjëve në punë,.
Shkretimi i jetës sociale dhe komunitare	Rënia e aktiviteteve kulturore dhe komunitare
Ndryshime në	Familje të ndara, fëmije të rritur pa prindër

strukturën sociale dhe familjare	
Fenomeni i "emigrimit ciklik"	Khim i përkohshëm – mungesë përfshirjeje të diasporës në zhvillim afatgjatë
Rënia e investimeve publike dhe private	Pakësim i investimeve për shkak të mungesës së qëndrueshmërisë
Boshatisja e pronave dhe pasurive familjare	Shtëpi dhe toka të braktisura për pjesën me të madhe të vitit.
Brain drain	Emigrimi masiv i njerëzve të kualifikuar ku 53% (shifer jozyrtare) e të ikurve jashtë dhe brenda vendit janë me arsim të mesëm të lartë në kërkim të mundësive më të mira.

Një ndër pasojat e shumta të emigracionit janë dhe Remitancat. Vlerësime për Hasin (jo zyrtare, por të referuara nga studime lokale) vlerësojnë që diaspora hasjane është aktive dhe kontribuon me dërgesa të rregullta financiare (remitanca) për familjet e tyre në Has. Disa burime vlerësojnë që deri në 70% e familjeve në Has marrin ndihmë ekonomike nga të afërmit në emigrim. Pra, remitancat janë një burim i rëndësishëm i të ardhurave për të mos thënë jetike për familjet Hasjane që përdoren kryesisht për përmisimin e kushteve të jetesës, ndërtimin e shtëpive dhe investimeve të vogla në ekonomi familjare. Megjithatë, vlen të theksohet që këto remitanca përvec se ndikimit të drejtëpërdrejt në mirëqenien e familjeve, nuk janë përdorur në mënyrë të gjerë për investime strategjike që do të krijonin punësim të qëndrueshëm dhe zhvillim ekonomik afatgjatë në Has.

Treguesi	Vlerësimi
Pesha e familjeve që marrin remitanca	50-70%(në varësi të zones Brenda Hasit)
Përdorimi kryesor i remitancave	Konsum, ndërtim, arsim, shëndetësi
Të ardhura vjetore për familje	Vlerësohen në 2000-5000 euro/familje(jo zyrtare)
Tregues indirekt	Remitancat mbeten burimi kryesor i mbijetesës për shumë familje në Has

Sipas një studimi nga **Co-Plan(2021)** Hasi është identifikuar si një nga bashkitë me varësi të larte nga remitancat me një ekonomi jo prodhuese.

Në të njëjtën kohe krahas emigracionit kemi po aq të përhapur dhe migracionin e brendshëm. Nëse **emigracioni** është procesi kur një person largohet nga vendi i tij i origjinës për të jetuar në një vend tjetër, **migracioni brendshëm** përshkruan levizjen e njerëzve nga një qytet në një tjetër brenda të njëjtit vend.
Referuar migracionit të brendshëm sipas të dhënave nga Anketa Kombëtare e Migracionit në familje, migrimi i brendshëm neto është:-166 banorë. Kjo tregon se në Has ka largim të konsiderueshëm drejt qyteteve të mëdha brenda shqiperisë si Tirana, Durrësi dhe Shkodra. Ky lloj migracioni është më i përhapur te të rinjtë që largohen për arsye studimi apo pune dhe nuk kthehen më. Shkaqet e migracionit të brendshëm janë po të njëjtat me ato të emigracionit

ndërkombëtar si papunësia, varferia, arsimi dhe perspektiva e të rinjëve sepse shumë të rinj nuk shohin të ardhme në vendlindje dhe kërkojnë arsimim apo punësim në qytete më të mëdha dhe që ofrojnë më shumë mundësi.

Hasi është duke përjetuar zhvillime alarmante në humbjen e popullsisë, për shkak të emigracionit të lartë. Edhe pas tri dekadash nga ndryshimi i sistemit, flukset emigratore janë të larta, duke e vënë perspektivën e zhvillimit të vendit në një rrugë pa krye. Ky qytet pavarsisht peizazhit malor me një faunë të pasur dhe kullave arkitektonikë qe e karakterizojnë zonën po kthehet në një parajsë të braktisur. Prej politikës, varfërisë dhe sistemit shumë pak ose aspak social, popullsia po zhvendoset dhe po deformohet jeta sociale e qytetit tonë.

Burime:

- INSTAT
- Studime nga organizata si IOM Albania, Diaspora.al, Co-PLAN
- Raporte të Bashkise Has dhe projektet e zhvillimit lokal
- Intervista dhe kronika mediatike mbi Hasin dhe largimin e popullsisë.